

DOMSTOLENS DOM (andra avdelningen)

den 10 juni 2004^{*}

I mål C-168/02,

angående en begäran enligt protokollet av den 3 juni 1971 angående domstolens tolkning av konventionen av den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område, från Oberster Gerichtshof (Österrike), att domstolen skall meddela ett förhandsavgörande i det vid den nationella domstolen anhängiga målet mellan

Rudolf Kronhofer

och

Marianne Maier,

Christian Möller,

Wirich Hofius,

Zeki Karan,

^{*} Rättegångsspråk: tyska.

angående tolkningen av artikel 5.3 i den ovannämnda konventionen av den 27 september 1968 (EGT L 299, 1972, s. 32; svensk utgåva, C 15, 1997, s. 30), i dess lydelse enligt konventionen av den 9 oktober 1978 om Konungariket Danmarks, Irlands och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands tillträde (EGT L 304, s. 1 och — i ändrad lydelse — s. 77; svensk utgåva, C 15, 1997, s. 14), enligt konventionen av den 25 oktober 1982 om Republiken Greklands tillträde (EGT L 388, s. 1; svensk utgåva, C 15, 1997, s. 26), enligt konventionen av den 26 maj 1989 om Konungariket Spaniens och Republiken Portugals tillträde (EGT L 285, s. 1; svensk utgåva, C 15, 1997, s. 43) och enligt konventionen av den 29 november 1996 om Republiken Österrikes, Republiken Finlands och Konungariket Sveriges tillträde (EGT C 15, 1997, s. 1),

meddelar

DOMSTOLEN (andra avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden C.W.A. Timmermans samt domarna J.-P. Puissechot, J.N. Cunha Rodrigues (referent), R. Schintgen och N. Colneric,

generaladvokat: P. Léger,

justitiesekreterare: biträdande justitiesekreterare H. von Holstein,

med beaktande av de skriftliga yttranden som har inkommit från:

— Rudolf Kronhofer, genom M. Brandauer, Rechtsanwalt,

— Marianne Maier, genom M. Scherbantie, Rechtsanwältin,

- Zeki Karan, genom C. Ender, Rechtsanwalt,
- Österrikes regering, genom C. Pesendorfer, i egenskap av ombud,
- Tysklands regering, genom R. Wagner, i egenskap av ombud,
- Förenade kungarikets regering, genom K. Manji, i egenskap av ombud, biträdd av T. Ward, barrister,
- Europeiska gemenskapernas kommission, genom A.-M. Rouchaud och W. Bogensberger, båda i egenskap av ombud,

med hänsyn till förhandlingsrapporten,

efter att muntliga yttranden har avgivits vid förhandlingen den 20 november 2003 av: Rudolf Kronhofer, företrädd av M. Brandauer och R. Bickel, Rechtsanwälte, Zeki Karan, företrädd av C. Ender, och kommissionen, företrädd av A.-M. Rouchaud och W. Bogensberger,

efter att ha hört generaladvokatens förslag till avgörande vid förhandlingen den 15 januari 2004,

följande

Dom

- 1 Oberster Gerichtshof har, genom beslut av den 9 april 2002 som inkom till domstolens kansli den 6 maj samma år, i enlighet med protokollet av den 3 juni 1971 angående domstolens tolkning av konventionen av den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område, ställt en fråga om tolkningen av artikel 5.3 i nämnda konvention (EGT L 299, 1972, s. 32; svensk utgåva, C 15, 1997, s. 30), i dess lydelse enligt konventionen av den 9 oktober 1978 om Konungariket Danmarks, Irlands och Förenade konungariket Storbritanniens och Nordirlands tillträde (EGT L 304, s. 1 och — i ändrad lydelse — s. 77; svensk utgåva, C 15, 1997, s. 14), enligt konventionen av den 25 oktober 1982 om Republiken Greklands tillträde (EGT L 388, s. 1; svensk utgåva, C 15, 1997, s. 26), enligt konventionen av den 26 maj 1989 om Konungariket Spaniens och Republiken Portugals tillträde (EGT L 285, s. 1; svensk utgåva, C 15, 1997, s. 43) och enligt konventionen av den 29 november 1996 om Republiken Österrikes, Republiken Finlands och Konungariket Sveriges tillträde (EGT C 15, 1997, s. 1, nedan kallad konventionen).
- 2 Frågan har uppkommit i en tvist mellan Rudolf Kronhofer, bosatt i Österrike, och Marianne Maier, Christian Möller, Wirich Hofius och Zeki Karan (nedan kallade svarandena i målet vid den nationella domstolen), bosatta i Tyskland, i vilken det yrkats att Rudolf Kronhofer skall tillerkännas skadestånd för den förmögenhetsförlust som han uppger sig ha lidit till följd av att svarandena i målet vid den nationella domstolen har företagit skadevållande handlingar i egenskap av företrädare för eller placeringsrådgivare i bolaget Protectas Vermögensverwaltungs GmbH (nedan kallat Protectas), vars säte också det finns i Tyskland.

Tillämpliga bestämmelser

- 3 I artikel 2 första stycket i konventionen föreskrivs följande:

”Om inte annat föreskrivs i denna konvention, skall talan mot den som har hemvist i en konventionsstat väckas vid domstol i den staten, oberoende av i vilken stat han har medborgarskap.”

- 4 I artikel 5.3 i konventionen stadgas följande:

”Talan mot den som har hemvist i en konventionsstat kan väckas i en annan konventionsstat

...

3. om talan avser skadestånd utanför avtalsförhållanden, vid domstolen i den ort där skadan inträffade.”

Twisten i målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

- 5 Rudolf Kronhofer väckte talan mot svarandena i målet vid den nationella domstolen vid Landesgericht Feldkirch (Österrike) och yrkade skadestånd för den förmögensförlust som han uppger sig ha lidit till följd av att dessa företagit skadevållande handlingar.
- 6 Svarandena i målet vid den nationella domstolen har enligt Rudolf Kronhofer per telefon förmått honom att ingå ett avtal rörande köptioner på aktier, utan att därvid informera honom om riskerna med en sådan transaktion. Rudolf Kronhofer överförde således i november och december 1997 ett totalt belopp av 82 500 USD till ett placeringskonto hos Protectas i Tyskland, vilket belopp därefter användes för att på Londonbörsen förvärva köptioner med hög risk. Transaktionen i fråga ledde till att en del av det överförda beloppet gick förlorat och endast en del av det belopp som Rudolf Kronhofer har investerat har återbetalats till honom.
- 7 Rudolf Kronhofer anser att Landesgericht Feldkirch, i enlighet med artikel 5.3 i konventionen, är behörig i egenskap av domstol på den ort där skadan uppkommit, i förevarande fall Rudolf Kronhofers hemvist.
- 8 Efter det att ovannämnda talan avvisats överklagade Rudolf Kronhofer detta beslut till Oberlandesgericht Innsbruck (Österrike), vilken förklarade sig sakna behörighet på grund av att domstolen på hemvistorten inte är "domstolen på den ort där skadan inträffat", eftersom varken den ort där den skadevållande handlingen företagits eller den ort där skadan inträffat återfinns i Österrike.

- 9 Efter det att Rudolf Kronhofer väckt revisionstalan i Oberster Gerichtshof uttalade denna domstol att EG-domstolen ännu inte har avgjort frågan huruvida uttrycket "den ort där skadan inträffade" skall ges en så vidsträckt tolkning att det vid en ren förmögenhetsskada som har påverkat den skadelidande personens förmögenhet i en annan konventionsstat även omfattar den ort där denna persons hemvist återfinns, och således även den ort där den skadelidande personen har huvuddelen av sin förmögenhet.
- 10 Oberster Gerichtshof ansåg att det var nödvändigt att konventionen tolkas för att tvisten skall kunna lösas och beslutade att vilandeförklara målet samt att ställa följande fråga till domstolen:

"Skall uttrycket 'den ort där skadan inträffade' i artikel 5.3 i konvention[en] ... tolkas så, att den i fall av ren förmögenhetsskada, som uppkommit vid den skadelidandes placering av en del av sin förmögenhet, även omfattar den ort där den skadelidande har sitt hemvist, om kapitalplaceringen har skett i en annan medlemsstat?"

Tolkningsfrågan

- 11 Den hänskjutande domstolen har ställt frågan för att få klarhet i huruvida artikel 5.3 i konventionen skall tolkas så, att uttrycket "den ort där skadan inträffade" kan avse den ort där käranden har sitt hemvist och "huvuddelen av sin förmögenhet" av det enda skälet att käranden har lidit ekonomisk skada där till följd av en förmögenhetsförlust som har inträffat och som han har lidit i en annan konventionsstat.

- 12 Inledningsvis skall det erinras om att det system för fördelning av behörighet som finns i avdelning II i konventionen grundar sig på den principregel i artikel 2 första stycket som innebär att talan mot personer som har hemvist i en konventionsstat skall väckas vid domstol i den staten, oavsett parternas nationalitet.
- 13 Endast som undantag från denna grundläggande princip om behörighet för domstolar i svarandens hemvist föreskrivs i avsnitt 2 i avdelning II i konventionen ett visst antal särskilda behörigheter, däribland den behörighet som anges i artikel 5.3 i konventionen.
- 14 Dessa regler om särskild behörighet skall tolkas restriktivt och kan inte ge upphov till en tolkning som går utöver de fall som uttryckligen nämns i konventionen (se dom av den 27 september 1988 i mål 189/87, Kalfelis, REG 1988, s. 5565, punkt 19, svensk specialutgåva, volym 9, s. 279, och av den 15 januari 2004 i mål C-433/01, Blijdenstein, REG 2004, s. I-981, punkt 25).
- 15 Enligt fast rättspraxis grundas regeln i artikel 5.3 i konventionen på att det finns ett särskilt nära samband mellan tvisten och andra domstolar än de i svarandens hemvist, vilket med hänsyn till intresset av en god rättskipning och ett ändamålsenligt förfarande gör det befogat att nämnda domstolar ges behörighet (se bland annat domar av den 30 november 1976 i mål 21/76, Bier, kallad Mines de potasse d'Alsace, REG 1976, s. 1735, punkt 11, svensk specialutgåva, volym 9, s. 279, och av den 1 oktober 2002 i mål C-167/00, Henkel, REG 2002, s. I-8111, punkt 46).
- 16 Domstolen har även uttalat att när den ort där den omständighet som kan medföra ett skadeståndsansvar utanför avtalsförhållanden har inträffat och den ort där denna omständighet har orsakat skada inte sammanfaller, skall uttrycket den ort där

skadan inträffade i artikel 5.3 i konventionen tolkas så, att det omfattar både orten där skadan uppkom och orten där den omständighet som orsakat skadan inträffade, så att käranden kan välja att väcka talan mot svaranden vid domstol på någon av dessa orter (se bland annat domen i det ovannämnda målet *Mines de potasse d'Alsace*, punkterna 24 och 25, och dom av den 5 februari 2004 i mål C-18/02, DFDS Torline, REG 2004, s. I-1417, punkt 40).

- 17 Av beslutet om hänskjutande framgår att Oberster Gerichtshof anser att den ort där skadan uppkommit och den ort där den händelse inträffat som orsakat skadan i målet vid den nationella domstolen båda återfinns i Tyskland. Det som är speciellt i förevarande mål är att den ekonomiska skada som käranden uppger sig ha lidit i en annan konventionsstat samtidigt har haft en inverkan på hans samlade förmögenhet.
- 18 Såsom generaladvokaten med rätta har anfört i punkt 46 i sitt förslag till avgörande föreligger i ett sådant fall emellertid inte någon anledning att tillerkänna behörighet för domstolar i en annan konventionsstat än den där den skadevållande handlingen företagits och där skadan uppkommit, det vill säga samtliga anknytningsfaktum som är av betydelse för prövningen av skadeståndsskyldigheten. En sådan behörighet skulle inte vara motiverad av några sakliga skäl ur bevis- och processförings-synpunkt.
- 19 Såsom domstolen har funnit kan begreppet "den ort där skadan inträffade" inte tolkas extensivt i sådan utsträckning att det omfattar varje ort där man kan märka de skadliga följderna av en omständighet som redan har förorsakat en skada som faktiskt har uppkommit på en annan ort (se dom av den 19 september 1995 i mål C-364/93, *Marinari*, REG 1995, s. I-2719, punkt 14).

- 20 I en situation sådan som den i målet vid den nationella domstolen skulle denna tolkning innebära att fastställelsen av behörig domstol blir beroende av osäkra faktorer såsom den plats där den skadelidande har "huvuddelen av sin förmögenhet", och skulle följaktligen inte vara förenlig med konventionens syfte att stärka det rättsliga skyddet för personer som är etablerade i gemenskapen, genom att införa regler som gör det möjligt för käranden att enkelt avgöra vid vilken domstol han får väcka talan, och för svaranden att förutse vid vilka domstolar talan kan väckas mot honom (se dom av den 19 februari 2002 i mål C-256/00, *Besix*, REG 2002, s. I-1699, punkterna 25 och 26, och domen i det ovannämnda målet *DFDS Torline*, punkt 36). En sådan tolkning skulle dessutom kunna innebära att domstolar i kärandens hemvist oftast gavs behörighet, en behörighet som — såsom domstolen har konstaterat i punkt 14 i förevarande dom — enligt konventionen inte förefaller föreligga i andra fall än de som uttryckligen nämns i den.
- 21 Mot bakgrund av det ovanstående skall den ställda frågan besvaras så, att artikel 5.3 i konventionen skall tolkas på så vis att uttrycket "den ort där skadan inträffade" inte avser den ort där käranden har sitt hemvist och "huvuddelen av sin förmögenhet" av det enda skälet att käranden har lidit ekonomisk skada där till följd av en förmögenhetsförlust som inträffat och som han har lidit i en annan konventionsstat.

Rättegångskostnader

- 22 De kostnader som har förorsakats den österrikiska och den tyska regeringen samt Förenade kungarikets regering och kommissionen, vilka har inkommit med yttranden till domstolen, är inte ersättningsgilla. Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN (andra avdelningen)

— angående de frågor som genom beslut av den 9 april 2002 har ställts av Oberster Gerichtshof — följande dom:

Artikel 5.3 i konventionen av den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område, i dess lydelse enligt konventionen av den 9 oktober 1978 om Konungariket Danmarks, Irlands och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands tillträde, enligt konventionen av den 25 oktober 1982 om Republiken Greklands tillträde, enligt konventionen av den 26 maj 1989 om Konungariket Spaniens och Republiken Portugals tillträde och enligt konventionen av den 29 november 1996 om Republiken Österrikes, Republiken Finlands och Konungariket Sveriges tillträde, skall tolkas så, att uttrycket ”den ort där skadan inträffade” inte avser den ort där käranden har sitt hemvist och ”huvuddelen av sin förmögenhet” av det enda skälet att käranden har lidit ekonomisk skada där till följd av en förmögenhetsförlust som har inträffat och som han har lidit i en annan konventionsstat.

Timmermans

Puissochet

Cunha Rodrigues

Schintgen

Colneric

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 10 juni 2004.

R. Grass

C.W.A. Timmermans

Justitiesekreterare

Ordförande på andra avdelningen